

Utorak, 27 Prosinac 2022 13:47

Utjecaj izgradnje Zračne luke Trebinje na sliv rijeke Omble (III): Nemamo zakon koji se bavi kršom iako krš prekriva polovicu Hrvatske

Piše: [Davor Mladošić \(/component/k2/author/485-davor-mladošić.html\)](/component/k2/author/485-davor-mladošić.html)

(/media/k2/items/cache/c4e568a8aeedb9240abd7a7c3391f3e3_XL.jpg)

Ombla

Foto: Tonči Plazibat / CROPIX

Od najave da će ga graditi, vlasti entiteta Republike Srpske u susjednoj BiH u protekle su dvije godine napravile puno na pripremi projekta izgradnje aerodroma kod Trebinje, točnije mjesta Taleža. Izgradnja zračne luke doduše još nije počela, ali je razminirano i otkupljeno zemljište te napravljen tzv. zoning plan koji je zapravo preduvjet realizaciji projekta jer njime se naime definiraju namjene pojedinih površina te uvjeti projektiranja i gradnje.

Dok se u susjedstvu vrše pripreme koje su preduvjet izgradnji, vlasti s hrvatske strane, konkretno Dubrovačko – neretvanske županije strahuju od negativnog utjecaja trebinjskog aerodroma na dubrovačko vodocprilište jer izvor rijeke Omble s kojeg se dubrovačko područje opskrbljuje vodom.

Županijske vlasti često ističu kako je rijeka Ombla u trećoj zoni higijensko – sanitarne zaštite, no karstolog dr.sc Ivo Lučić u to nije baš siguran. Stava je naime kako se Ombla, kao i lokacija trebinjske zračne luke dijelom nalaze u drugoj sanitarnoj zoni zaštite.

Da bi aerodrom Trebinje mogao imati negativan utjecaj na dubrovačko izvorište zaključili su i s Instituta za građevinarstvo IG iz Banja Luke u „Elaboratu uz prethodnu procjenu o utjecaju na životnu sredinu za izgradnju i rad aerodroma Trebinje”.

PITANJE JE U KOJOJ SE ZONI ZAŠTITE NALAZI BUDUĆI AERODROM

Što je zona treće sanitarne zaštite objasnio je dr.sc Ivo Lučić te istaknuo kako na sliv Omble, koji je na krškom području, već djeluju određene vrste zagađenja

- Prema hrvatskom Pravilniku o utvrđivanju zona sanitarne zaštite u trećoj zoni zabranjeno je, uz ino, ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda, svako privremeno i trajno odlaganje otpada, dok je građenje prometnica, aerodroma, parkirališta i drugih sličnih površina zabranjeno bez kontrolirane odvodnje i odgovarajućeg pročišćavanja oborinskih onečišćenih voda prije ispuštanja u prirodni prijamnik. Ne znam kakva je regulativa na snazi u BiH, jer se ondje postupa prema pravilniku koji su donijele nadležne vlasti. - kaže dr. sc. Ivo Lučić.

- No, zakoni su jedno, a stvarnost drugo. Na slivu Omble se događa sve što akteri namjeravaju raditi – od septičkih jama, otpada, gradnje, što god, i to ne samo u trećoj, nego i drugoj zoni. Propisi se poštuju kad vlast ocijeni da bi se trebali poštivati i tada to ne mora biti zbog okolišnih pitanja nego mogu biti politički razlozi, kao što je vjerojatno u slučaju aerodroma; inače se teško izboriti za to. Treći problem je smisao i vjerodostojnost tih propisa uopće. Naime, mi ni pojmovno, ni u smislu regulative, ne znamo ništa o kršu i radimo s njime volontaristički. Odredba o tzv. mikrozoniranju u trećoj zoni, koja je donesena u vrijeme ministara Bačića i Pankretića, omogućila je da se dobije dozvola za Lučino razdolje na kojem će se graditi županijski Centar za odlaganje otpada i primjer je kako se može posve obesmisлити sama ideja zaštite putem određivanja zona. - rekao je dr. sc. Ivo Lučić te dodao kako je pitanje je li budući aerodrom, baš kao i Ombla, u trećoj ili drugoj zoni sanitarne zaštite.

dr. sc. Ivo Lučić. Foto: Dora Lučić

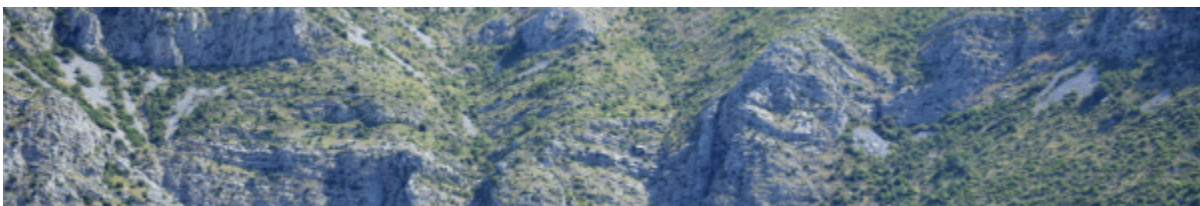
- Upitne su mi tvrdnje da se nalazi u trećoj zoni. Prema karti koju je za potrebe Vodovoda Dubrovnik radio Energoprojekt iz Beograda 1990. godine, a istraživanja je interpretirao hidrogeološki autoritet Petar Milanović, taj bi aerodrom barem dijelom morao zahvatiti drugu zonu. Naime, prema toj karti, druga zona se proteže od sjevera, linije Kočela – Tvrdoš, do Omble na jugu, i jednako tako obuhvaća Trebinje i cijelo Popovo polje do njegovih završnih ponora. Taleža i Hum se nalaze na tom pravcu Kočela - Ombla. U jednoj drugoj karti stoji da bi taj prostor mogao biti II./III. zona, ali sama ta činjenica govori da tome treba postupiti s najvećom predostrožnosti. - navodi dr. sc. Ivo Lučić.

- Dakle, imamo pravo smatrati da je šira lokacija aerodroma dobrim dijelom u drugoj zoni. Budući da tu ima sumnji, trebamo se ravnati prema najstrožjoj varijanti, na to nas tjera i Zakon o okolišu. Gradbeno načelo Europske unije je i načelo predostrožnosti koje je ugrađeno u taj i u zakone drugih EU zemalja. Prema tome, bespredmetno je dalje razgovarati kako će za siguran okoliš sliva Omble netko napraviti ovo ili ono, kad s jedne strane postoje velike dileme oko određivanja zone, a s druge, sve što su do sada radile vlasti u tom pogledu nije nikakva preporuka za zaštitu okoliša.- kazao je Lučić te postavio pitanje.

- Je li aerodrom Trebinje štetniji projekt od izgradnje Centra za gospodarenje otpadom na Lučinu razdolju? Za mene ni jedan nije prihvatljiv, a nije ni potreban. Razlika je što se aerodrom nalazi nad vodonosnikom koji je jedan iznimno važan ekosistem i izvorište pitke vode jednog većeg grada, u kojem je potrošnja vode znatno veća zbog snažnog turizma, dok Lučino razdolje može ugroziti opskrbu znatno manjeg Slanog, ali je zato izložen Rezervat prirode Malostonski zaljev. Teško da i na jednoj strani možemo imati neki umirujući podatak. - rekao je.

PRI BILO KAKVOM ZAGAĐENJU U KRŠU NEMA POVRATKA

O kršu, naglasio je dr.sc. Lučić, znamo vrlo malo i odnosimo se prema njemu volontaristički te je dodao kako je teško odgovoriti na pitanje je li uopće moguće na krškom terenu koji je propustan, graditi vodoneprepusni platoi kako otpadne vode, nafta i sve štetne tvari ne bi utjecale u tlo i u podzemne vode.

Zaštićeni krajolik Rijeke dubrovačke s izvorom Omble. Foto: Davor Mladošić

- To nitko odgovoran ne može isključiti. Nitko ne može jamčiti da ne bi imao negativne utjecaje na Omblu i podzemne vode. To što zagovornici aerodroma tvrde da neće imati, ne znači mnogo. Odluke poput ove donose se u kancelarijama koje su zimi obično pregrijane, a ljeti jako ohlađene. Ljudi u njima misle o prirodi kao o virtualnoj stvarnosti; kao da je priroda na dugme i uvijek po kontrolom. Tko bi zadržao zagađivače pod kontrolom u potresu magnitude 7 stupnjeva po Richteru? Vjerujete li im da bi to mogli? Oni također ne daju pišljiva boba za velike promjene u okolišu, koje već sada pokazuju da to nije ta priroda, da su povećani udari oborina, jačina suša, itd. Sve će to još više otežavati zadatak zaštite okoliša kod gradnje takvih objekata, o čemu, oni, naravno, ne razmišljaju. - veli dr. sc. Ivo Lučić.

- Kad jednom neka zagađujuća otopina uđe u podzemlje, tko će ju i kako zaustaviti da ne dođe do samog izvora i otkuda oni znaju što će se s njome dogoditi kad nitko nije ispitao podzemlje niti ga može na takav način ispitati. Mogu samo podsjetiti kako mala količina zagađivala može onečistiti veliku količinu vode i da to može činiti dugo vremena. Stručnjaci u Sloveniji su u podzemlju pronašli tragove trasera starijeg od deset godina. Dakle, bilo kakvom zagađenju u kršu - nema povratka! Glupo je prihvatiti kako su jamci takvih zahvata u prostoru vlasti jer ni u nas ni preko granice nema vlasti koje su odgovorne poput, primjerice, nordijskih vlasti. Ovdje vlasti nemaju baš nekog kredibiliteta. - kazao je Lučić te naglasio kako vlasti u Hrvatskoj, a ni u BiH, ne postupaju različito kad su u pitanju projekti opasni po okoliš.

ZONA ZAŠTITE NA GRABOVICI FALSIFIKAT?

- U pogledu upravljanja okolišem nema velike razlike. Na svim ključnim zahvatima takve vrste, spomenimo odlagalište Grabovicu i Lučino razdolje, dubrovačke i županijske vlasti su postupale slično, kao što sada i uvijek postupaju u Trebinju. Naime, Grabovica je u drugoj zoni, ali su podaci u takozvanoj studiji za određenje zona falsificirani. - tvrdi dr. sc. Ivo Lučić .

- Hidrogeolog koji je radio na studiji je dao ocjenu da je Grabovica u drugoj zoni Omble, a nakon što su se vlasti tome usprotivile, on je dao ostavku. Firma koja je radila studiju je otišla u stečaj, a netko je u studiju unio da se ne radi o drugoj zoni. U studiji za Lučino razdolje, na strani 9. stoji da je na bazi istražnih radova utvrđeno da prema Pravilniku lokacija Grabovica pripada u drugu zonu sanitarne zaštite te da nije prihvatljiva za odlagalište otpada. A Grabovica je dobila dozvolu za produženje rada. Sad imamo situaciju da je firma koja je dobila gradnju zahvata u Lučinu razdolju ušla u predstečajnu nagodbu, što nije baš preporuka da će se posao napraviti kako treba. Pojam krša je inače u općoj javnosti nešto pežorativno. Napravite pretragu po riječi krš, pa će vam izbaciti najviše događaje vezanih za prometne nesreće i neke druge nepopravljive štete. Npr. „Krš i lom na Kantafigu“. U Hrvatskoj ne postoji ni jedan zakon koji se bavi posebno kršem, iako krš prekriva više od polovice Hrvatske i čuva više 80 posto podzemnih voda, te predstavlja najosjetljivije ekosisteme i središte je biodiverziteta u svjetskim razmjerima. Čak ni Zavod za zaštitu prirode nema ni jednu organizacijsku jedinicu koja se kompleksno bavi kršem. Pitanje je uopće što mi štitimo i kakva je naša ideja vrijednosti prirode. Zašto je Mljet nacionalni park ili Plitvička jezera ili Kornati, a nije Ombla koja je vjerojatno najveća prirodna vrijednost Hrvatske, i zajedno s cijelim kompleksom završnog toka Trebišnjice, i njegova podzemnog spajanja s morem, ima univerzalnu važnost. - kazao je Lučić.

ZNANJE SE BAGATELIZIRA

Odgovorio je i na pitanje zašto je većina hrvatskih znanstvenika i stručnjaka nezainteresirana za štetne projekte u dubrovačkom zaleđu.

- Teško je reći, vjerojatno ima puno uzroka, ali vjerujem da je na prvom mjestu neznanje. Ono je dvojako, u širim krugovima se radi o klasičnom neznanju, tj. odsutnosti podataka, a u stručnim o iscjepkanom, invalidnom znanju, koje je odvojeno od humanističkog poslanja. Teško je u ranijim civilizacijama naći primjere da se znanje tako bagateliziralo kao danas. - navodi dr. sc. Ivo Lučić.

- Ono što se znalo, cijenilo se i primjenjivalo. Danas će imao znanja predati to znanje nekome za zahvate poput ovih o kojima pričamo, i neće ga biti briga što je ono i falsificirano i zloupotrebjeno protiv javnog dobra i smisla znanosti. Takva (ne)znanja omogućuju da se donose zakoni i načela koja smo preuzeli od EU, koja su nesumnjivo vrlo napredna, a da zapravo ostaju mrtvo slovo na papiru. I kad se koriste ta načela, radi se o nekom pukom marketingu. Primjerice, okvirna direktiva o vodama kaže da se sva

vodna tijela trebaju vratiti u približno prirodno stanje, a kod nas ta vodna tijela degradiraju novim zahvatima. U medijima uništavači prirode, čak i oni koji imaju otežan pristup javnosti, u javnim medijima sponzoriraju programe i tako se lažno predstavljaju kao prijatelji prirode. U obrazovnom sustavu više je poticaja mladima za aktivnu zaštitu okoliša dala jedna švedska tinejdžerica, nego stotine nastavnika i profesora. U javnim raspravama o problemima obrazovanja se ne traži da učenici i studenti budu dobri i istinoljubivi graditelji zajednice, nego da budu ono što traži tržište. Sve dodatno osnažuju političari iz odlučujućih grupa, koji nadmeno donose odluke kako bi pokazali samovolju i da su oni gazde. Ali u temelju je ipak jedno veliko neznanje o važnosti i ranjivosti

okoliša. - zaključio je karstolog dr.sc. Ivo Lučić.

U nastavku teme: Gdje je pogriješila vlast u Dubrovniku...

Sadržaj je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

*Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora